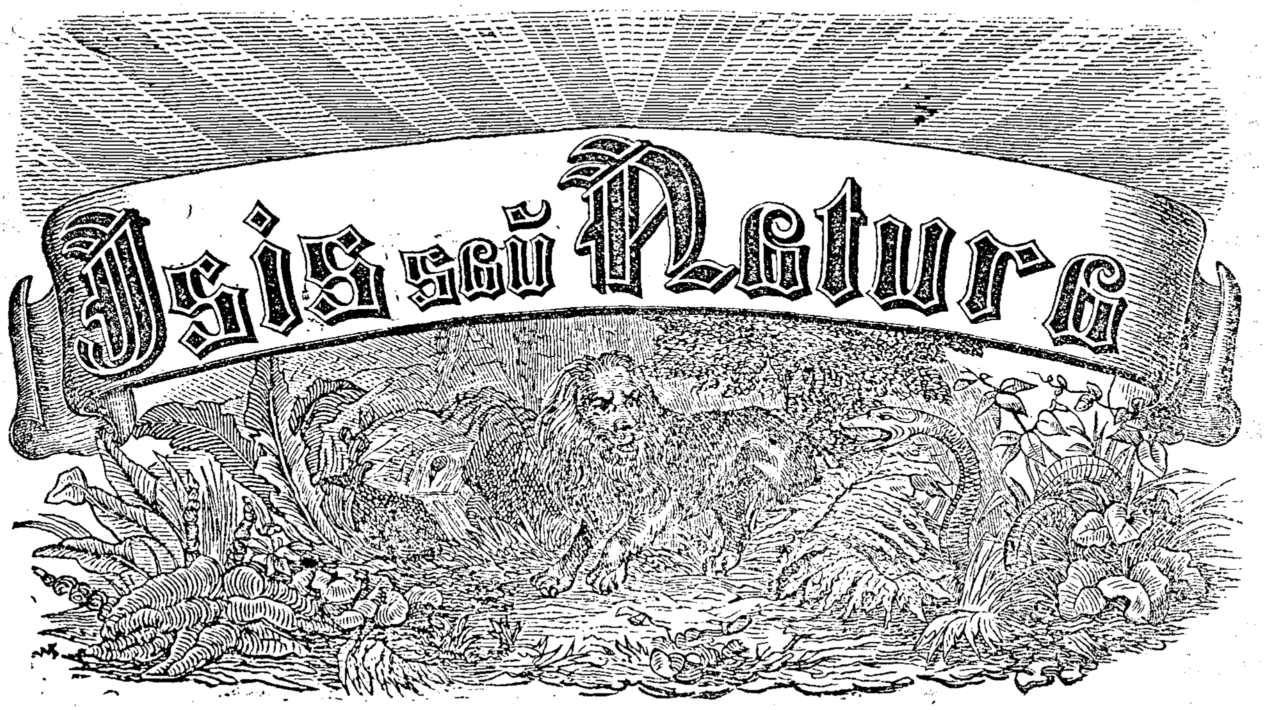

JURNAL

ПENTPȢ PESПÎNDIPEA ШTIINЦЕЛОP NATȢPАЛЕ ШI ESAKTE,

în toate кlaseлe.

Pediџeatȣ

de

Пpofesop Doktop Iȣліȣ Бapaш.

№ 43.	(Anȣл intiiȣ)	Бȣkȣpeшtĭ.	Noeмвpie 15, 1856.

Konpindepe: Kafeaoa шi istopia eĭ. — Kimia шi вieaџa. — Komȣnikaџiȣnĭ шtiinџifiче miчĭ.

KAFEAOA шi ISTOPIA EĬ.

Aptikoлȣлȣ I.

Kafeaoa, ачeastъ въȣtȣpъ kape a deвenitȣ akȣmȣ ȣnȣ nȣtpimîntȣ попȣлapȣ пentpȣ sȣte de miлioane de oamenĭ kape esistȣ пe гловȣлȣ пъmînteskȣ, ape шi ea istopia sa, вa înkъ пȣtemȣ ziче kъ istopia kafeлeĭ este ȣnȣ eko fideлȣ aлȣ istopieĭ чiвiлizaџiȣneĭ modepne. De ачeea nȣ este fъpъ intepesȣ ka maĭ 'nainte d'a înчeпe sъ вopвimȣ desпpe kafea, sъ ziчemȣ чeвa шi desпpe istopia eĭ.

Întp'adeвъpȣ nȣ e destȣлȣ ka oamenii sъ se okȣпe kȣ deskpiepea istopieĭ pesвeлeлopȣ kape aȣ ȣmплȣtȣ лȣmea kȣ sȣnetȣлȣ apmeлopȣ sînџepoase, semъnîndȣ пpetȣtindenea лakpъmĭ шi mopџĭ, чi tpeвȣe sъ se okȣпe шi kȣ istopia tpiȣmfȣpiлopȣ пpoгpeseлopȣ пaчifiче шi a inвenџiȣniлopȣ fъkъtoape de вine пentpȣ џenȣлȣ ȣmanȣ în sfepa шtiinџeлopȣ ш'a apџiлopȣ. Aпoĭ kafeaoa este ȣna dintp'aчeste deskoпepipĭ modepne, kape a авȣtȣ o imпoptanџъ foapte mape пentpȣ џenȣлȣ ȣmanȣ шi istopia eĭ, este întp'o peлaџiȣne intimъ kȣ istopia eпoчeĭ modepne.

Пatpia kafeлeĭ este Etioпia (în Afpika), akoлo apвopȣлȣ de kafea a fostȣ kȣnoskȣtȣ

în totȣ̆ timпȣлȣ̆ шi admiрatȣ̆ пentрȣ fрȣmȣse-
цea лȣĭ, пe kîndȣ̆ kȣaлitatea пreцioasъ askȣn-
sъ în воaвeлe saȣ̆ seminцeлe saлe, nȣ eрa
kȣnoskȣtъ de nimenea. Nȣ se шtie de siгȣрȣ̆
чine a deskoпeрitȣ̆ aчeste kȣaлitъцĭ шi пrin
чe întîmплaрe. O tрadiцiȣne пoпȣлaръ din A-
рaвia ziчe: kъ ȣnȣ̆ Deрвiшȣ̆ (пoпъ maxome-
tanȣ̆) a вѫzȣtȣ̆ kъ kaпрa лȣĭ totȣ̆ d'aȣna dȣ-
пъ чe mînka din fрȣnzeлe шi воaвeлe aчestȣĭ
aрвoрȣ̆, se fъчea foaрte вeseлъ; eлȣ̆ a imitat'o,
a *mînkatȣ̆ шi* eлȣ̆ din fрȣkteлe aчestȣĭ aрвoрȣ̆
шi aшa a deskoпeрitȣ̆ kȣaлitъцiлe kafeлeĭ. Aл-
цiĭ zikȣ̆: kъ ȣnȣ̆ eрmitȣ̆ (skimnikȣ̆) kaрe a
kъȣtatȣ̆ feлȣрimĭ de плante пrodȣkъtoaрe de
neadoрmiрe (sпрe a пȣtea faчe рȣгъчiȣniлe
saлe de noaпtea) a deskoпeрitȣ̆ kъ, kafeaoa
aрe aчeastъ kȣaлitate întр'ȣnȣ̆ гradȣ̆ sȣпeрioрȣ̆,
шi de лa eлȣ̆ s'a рѫsпînditȣ̆ kȣnoшtinцa kȣa-
лitъцiлoрȣ̆ aпрinzъtoaрe aлe kafeлeĭ.

Maĭ inteрesatȣ̆ пentрȣ istoрia kafeлeĭ
sîntȣ̆ notiцeлe ȣрmъtoaрe, kaрe aȣ̆ întр'înseлe
ȣnȣ̆ kaрakteрȣ̆ istoрikȣ̆: Oрaшȣлȣ̆ Aden (лîn-
гъ sînȣлȣ̆ mърiĭ Пeрsiчe) шi Meka, aȣ̆ fostȣ̆
лokȣрiлe чeлe dintîiȣ̆ ȣnde s'a вѫȣtȣ̆ kafeaoa;
d'akoлo s'a рѫsпînditȣ̆ aчeastъ вѫȣtȣръ în toa-
tъ Aрaвia feрiчitъ, пrin zeлȣлȣ̆ лȣĭ Mȣfti *Ge-
mal Eddin*, лȣĭ Mȣfti *Dhabhani* шi aлȣ̆ Шei-
kȣлȣĭ (пrinцȣлȣĭ) Chaedeli. Toate aчestea s'aȣ̆
întîmплatȣ̆ în sekȣлȣлȣ̆ aлȣ̆ 15-лea, dȣпъ чe
ȣniĭ oamenĭ aȣ̆ вѫzȣtȣ̆ пentрȣ întîiaшi-datъ
плanta de kafea kрeskîndȣ̆ sълвatikъ лa maр-
цiniлe okчidentaлe aлe Mърiĭ-Рoшiĭ. Ȣniĭ aȣ̆
пretinsȣ̆ kъ вѫȣtȣрa чe a вѫȣtȣ̆ Шeikȣлȣ̆ O-
maрȣ̆, ȣnȣ̆ kontinoрanȣ̆ kȣ Maxometȣ̆, în a-
nȣкȣ̆ 1258, eрa kafea; daр aлцiĭ aȣ̆ zisȣ̆ kъ
aчeastъ вѫȣtȣръ eрa fъkȣtъ d'o aлtъ плantъ nȣ-
mitъ „Katȣ̆" лa oрientaлĭ, шi celastrus în Вo-
tanikъ, kaрe вѫȣtȣръ e neгрeшitȣ̆ mȣлtȣ̆ maĭ
antikъ de kîtȣ̆ kafeaoa шi esistъ шi akȣmȣ̆
în totȣ̆ Oрientȣлȣ̆. Daр oрĭ kȣmȣ̆, e siгȣрȣ̆ kъ
Jemen în Arabia feрiчitъ a fostȣ̆ лeaгъnȣлȣ̆
kafeлeĭ. Akoлo oamenii aȣ̆ fъkȣtȣ̆ чea dintîiȣ̆
kȣnoшtinцъ kȣ aчeastъ плantъ kaрe жoakъ
akȣmȣ̆ ȣnȣ̆ рoлȣ̆ aшa de imпoрtantȣ̆ în лȣmea
чiвiлizatъ; d'akoлo a înчeпȣtȣ̆ maршȣлȣ̆ sъȣ̆
tрiȣmfaлȣ̆ kъtрe Okчidentȣ̆. Aiчĭ, în чeлe-
вȣлȣ̆ oрaшȣ̆ Meka, лokȣлȣ̆ adȣnърiĭ a miĭ
de пeлeрinĭ kaрe вinȣ̆ akoлo пe totȣ̆ anȣлȣ̆
din Oрientȣ̆ sпрe a faчe înkinъчiȣniлe лoрȣ̆
лa Sakрȣлȣ̆ Moрmîntȣ̆ aлȣ̆ лȣĭ Maxometȣ̆; aiчĭ
s'a fъkȣtȣ̆ шi чeлe dintîiȣ̆ kafeneлe în Oрientȣ̆,
kaрe eрaȣ̆ totȣ̆ d'o datъ шi oteлȣрĭ пentрȣ
mȣлцimea de пeлeрinĭ stрeinĭ de kaрe aчestȣ̆
oрaшȣ̆ eрa totȣ̆ d'aȣna плinȣ̆.

Daр kafeaoa, îndatъ dȣпъ eшiрea sa, a
гъsit o oпoziцiȣne вioлentъ, ka oрĭ чe inвen-
цiȣne maрe, ka oрĭ чe noȣtate imпoрtantъ,
destinatъ a faчe o рeвoлȣцiȣne maрe în so-
чietatea omeneaskъ. Deжa în anȣлȣ̆ 1511, e-
sistenцa kafeлeĭ ш'a kafeneлeлoрȣ̆ în Meka, a
fostȣ̆ atakatъ, kъчĭ гȣвeрnatoрȣлȣ̆ aчestȣĭ o-
рaшȣ̆ a гъsitȣ̆ пe ȣniĭ din Deрвiшĭ (пoпĭ)
вîndȣ̆ kafea kiaрȣ̆ în temплeлe лoрȣ̆ чeлe sa-
kрe d'akoлo. Aпoĭ fiindȣ̆ kъ eлȣ̆ nȣ kȣnoшtea
înkъ aчeastъ вѫȣtȣръ noȣъ, de aчeea a tрi-
misȣ̆ пe вinoвaцĭ îmпreȣnъ kȣ kafeaoa лoрȣ̆
înaintea ȣnȣĭ tрiвȣnaлȣ̆ komпȣsȣ̆ de Deрвiшĭ
шi de Mediчĭ. În aчestȣ̆ tрiвȣnaлȣ̆, Mediчiĭ aȣ̆
dekлaрatȣ̆ kъ aчeastъ вѫȣtȣръ noȣъ e рea шi
kondamnaвiлъ, iaр Deрвiшiĭ aȣ̆ osînditȣ̆ пe чeĭ
вinoвaцĭ a meрцe kълърĭ пe ȣnȣ̆ mъгaрȣ̆ în
toate ȣлiцiлe oрaшȣлȣĭ (defъĭmaрea чea maĭ
maрe пentрȣ ȣnȣ̆ omȣ̆ de konsideрaцiȣne în
Oрientȣ̆). Пe kîndȣ̆ aчeasta s'a ȣрmatȣ̆ în Me-
ka, kafeaoa a fъkȣtȣ̆ пroгрesȣрĭ maрĭ în E-
цiпtȣ̆. Kъчĭ ȣnȣ̆ Пaшъ kaрe рezida atȣnчĭ în
Cairo, a datȣ̆ ȣnȣ̆ dekрetȣ̆ în anȣлȣ̆ 1535, în
kaрe a пeрmisȣ̆ пoпȣлȣлȣĭ ka sъ вea kafea,
шi întрeпrenoрiлoрȣ̆ ka sъ deskizъ kafeneлe.

Лa 1550, kafeaoa a fъkȣtȣ̆ inвaziȣne în
Konstantinoпoлi ш'a înчeпȣtȣ̆ d'atȣnчĭ domnia
sa omniпotentъ asȣпрa Tȣрчiлoрȣ̆ ȣnde a рѫ-
masȣ̆ în пȣteрea sa neintreрȣntъ пînъ în zioa
de astъzĭ. Însъ kiaрȣ̆ atȣnчĭ рeцiȣnea dom-
nieĭ saлe asȣпрa пoпoрiлoрȣ̆ maxometanĭ, se
întinsese de лa Alep шi Damascu пînъ лa
Bysanz. În Alep ȣnȣ̆ Hakem шi în Damasku
ȣnȣлȣ̆ anȣme Schems, aȣ̆ fostȣ̆ чeĭ din dintîiȣ̆
în Oрientȣ̆ kaрe aȣ̆ deskisȣ̆ staвiлimente ka
aчestea чe se nȣmeskȣ̆ akȣmȣ̆ în лimвiлe Eȣ-
рoпene „Kafea-Рestaȣрante." Akoлo пe na-
tȣрĭ moĭ nȣmite diвane шedea пȣвлikȣлȣ̆ oрien-
taлȣ̆ deлektîndȣse kȣ aчeastъ вѫȣtȣръ neaгръ
noȣъ kaрe inвitъ пe omȣ̆ лa meditaцiȣnĭ, шi

opientaлȣлȣ̆ a гъsitȣ̆ întp'însa o лiniште kopпopaлъ însoцitъ d'o апатie mopaлъ, ші kъ este пpea konfopmъ kȣ kapakteрȣлȣ̆ ші kȣ „kefȣлȣ̆" sъȣ̆, kape жokȣ̆ ȣnȣ̆ poлȣ̆ аша de mape în вiаца лȣĭ.

Nȣ e dap de mipápe kъ пȣцinȣ̆ dȣпъ че s'aȣ̆ deskisȣ̆ kafeneлe în Konstantinoпoлȣ̆, eлe aȣ̆ deвenitȣ̆ пȣnkte чentpaлe, ȣnde oamenii s'aȣ̆ întîлnitȣ̆ ȣnii kȣ aлцii. Апоĭ în Opientȣ̆ ȣnde niчĭ teatpȣ niчĭ aлte лokȣpĭ пȣвлiче nȣ esistaȣ̆, kafeneлeлe aȣ̆ deвenitȣ̆ вazapȣлȣ̆, вȣpza ші saлa komȣnъ tȣtȣлopȣ̆, ȣnde ȣnii oamenĭ пetpekȣ̆ toatъ вiаца лopȣ̆, meргîndȣ̆ a kasъ nȣmaĭ snpe a mînka ші a dopmi. Este înвedepatȣ̆ kъ astъ simплъ вътȣpъ de kafea, a modifikatȣ̆ toatъ stapea soчiaлъ a Opientȣлȣĭ, adȣnîndȣ̆ oamenii isoлaцĭ пînъ akȣmȣ̆ п'înȣ̆ хapemȣpiлe лopȣ̆, anpoпiindȣ'ĭ ȣnȣлȣ̆ de aлtȣлȣ̆ fъkîndȣ̆ din omȣ̆ ачеea че eлȣ̆ tpeвȣe sъ fie, adikъ o fiinцъ soчiaвiлъ komȣnikatiвъ, iapȣ̆ nȣ isoлatъ.

Kлepikȣлȣ̆ opientaлȣ̆ a pekȣnoskȣtȣ̆ kȣpîndȣ̆ aчeastъ imпoptanцъ soчiaлъ a kafeлeĭ, ші въzîndȣ̆ kъ kafeneлeлe aȣ̆ înчепȣtȣ̆ a faче o konkȣpenцъ пepikȣлoasъ tempлeлopȣ̆ diвine, în kîtȣ̆ toatъ лȣmea în лokȣ̆ d'a пetpeче ope întpeцĭ лa tempлȣ ka пînъ akȣmȣ̆, лe пetpeчeaȣ̆ akȣmȣ̆ п'înȣ̆ kafeneлe. În ȣpma aчestia, Kлipiчiĭ aȣ̆ чepȣtȣ̆ de s'aȣ̆ înkisȣ̆ kafeneлeлe. Dap ші гȣвepnȣлȣ̆ пoлitikȣ̆, a intpatȣ̆ în вънȣeлĭ d'a se adȣna oamenĭ пe лa kafeneлe, ші n'a fostȣ̆ mȣлцȣmitȣ̆ de aчeastъ noȣtate. Kȣ toate aчestea пeste пȣцinȣ̆ toцĭ s'aȣ̆ înkpedinцatȣ̆ de inoчenцa adȣnъpiлopȣ̆ de лa kafeneлe, пpekȣmȣ̆ ші de inoчenцa kafeлeĭ în paпoptȣлȣ̆ sънътъцiĭ. Пepsekȣцiȣniлe aȣ̆ înчetatȣ̆ ші kafeaoa din zi în zi kîштiгa maĭ mȣлtȣ̆ faвoapea пȣвлikъ.

De лa Opientȣ̆, kafeaoa a вenitȣ̆ пpin maĭ mȣлte dpȣmȣpĭ лa Okчidentȣ̆. Întîiaшidatъ a вenitȣ̆ de лa Konstantinoпoлȣ̆ лa Beneцia, însъ nȣ ka вътȣpъ de toate ziлeлe, чĭ ka o pemedie. De akoлo ȣзaцiȣлȣ̆ eĭ s'a întpodȣsȣ̆ în sekoлeлe aлȣ̆ 16-лea ші aлȣ̆ 17-лea în Fpanцa ші din Fpanцa în Цepmania. În aчestȣ̆ timпȣ̆ kafeaoa epa înkъ foapte skȣmпъ, adikъ anpoape de чinчĭ opĭ maĭ skȣmпȣ̆ de kîtȣ̆ akȣmȣ̆. De aчeea nȣmaĭ чeĭ aвȣцĭ întpeвȣinцaȣ̆ kafea în toate ziлeлe, пe kîndȣ̆ masa чetъцeniлopȣ̆ o вedeaȣ̆ nȣmaĭ în ziлeлe de sъpвътoape, пpekȣmȣ̆ лa nȣntъ saȣ̆ лa вotezȣ̆ ші ч. л. t.

Este kȣpiosȣ̆ a вedea чine-вa kîte ideĭ eponate, kîte пpeжȣdiцiĭ aвsȣpde s'aȣ̆ fopmatȣ̆ atȣnчĭ kiapȣ̆ лa ȣneлe din гȣвepne în paпoptȣлȣ̆ kȣestiȣnii de вътъmapea kafeлeĭ пentpȣ sънътatea пȣвлikъ. Аша вedemȣ̆ kъ Landgraful Frederik II de Hessen (1760—83) a пposkpisȣ̆ kafeaoa din пpinчiпatȣлȣ̆ лȣĭ sȣв пedeapsa de 100 taлepe штpafȣ̆ ші kiapȣ̆ de înkisoape лa temniцъ пentpȣ aчeлa че вa вea kafea, sȣв kȣвîntȣ̆ kъ kafeaoa sлъвeште pasa de oamenĭ, ші пpin ȣpmape nȣ вa aвea soлdaцĭ вȣnĭ. Mȣлte aлte гȣвepne miчĭ din Цepmania de atȣnчĭ s'aȣ̆ ȣnitȣ̆ лa aчeastъ пposkpiпцiȣne a ȣneĭ вътȣpĭ пoпȣлape kape este întp'adeвъpȣ̆ nȣtpimentȣлȣ̆ чeлȣ̆ maĭ плъkȣtȣ̆, чeлȣ̆ maĭ nȣtpitiвȣ̆ ші totȣ̆ de o datъ чeлȣ̆ maĭ eftinȣ̆ пentpȣ пoпȣлȣ̆, ȣnȣ̆ nȣtpimîntȣ̆ kape a kontpiвȣitȣ̆ mȣлtȣ̆ a împiedeka pъsпîndipea пeste mъsȣpъ a вътȣpiлopȣ̆ spiptȣoase, пpekȣm вedem kъ în цъpiлe ȣnde oamenii вeaȣ̆ mȣлtъ kafea, akoлo pakiȣлȣ̆ nȣ пpea ape kъȣtape, dap пȣtemȣ̆ ziче kъ întpodȣчepea kafeлeĭ ka o вътȣpъ пoпȣлapъ a înoвiлitȣ̆ пoпȣлiĭ fъkîndȣ'ĭ maĭ soвpi, maĭ mopaлĭ ші maĭ demnĭ d'a fiгȣpa ka naцiȣnĭ чiвiлizate ші лiвepe.

În Пapisȣ̆, a deskisȣ̆ пentpȣ întîia-oapъ ȣnȣ̆ opientaлȣ̆ o kafenea în anȣлȣ̆ 1649 ші a пъгȣвitȣ̆ în aчeastъ întpeпpindepe. Doъzeчĭ de anĭ maĭ tîpziȣ̆, în anȣлȣ̆ 1669, ȣnȣ̆ Itaлianȣ̆ din Siчiлia anȣme Procop a deskisȣ̆ akoлo o kafenea kape esistъ ші akȣmȣ̆ sȣв nȣmipea de „Café Procope." Aчeastъ kafenea epa sȣв Лȣdoвikȣ̆ XIV, лokȣлȣ̆ adȣnъpiĭ пentpȣ toцĭ лiteratopiĭ ші aptistiĭ de pe пȣtaцiȣne. Aчeste staвiлimente nȣoĭ aȣ̆ peȣшitȣ̆ foapte вine în Пapisȣ̆, în kîtȣ̆ sȣв peгnȣлȣ̆ лȣĭ Лȣdoвikȣ̆ XV a esistatȣ̆ în Пapisȣ̆ 600 de kafeneлe.

În Лondonȣ̆ чea dintîia kafenea s'a deskisȣ̆ în ziлeлe лȣĭ Cromvell; akoлo kafeaoa a peȣшitȣ̆ аша ka лa Пapisȣ̆, de ші Anглeziĭ пpefepȣ̆ în kaseлe лopȣ̆ maĭ вine

чеаiȣ. Кȣ toate ачestea шi akȣmȣ нȣ гъseште чine-ва în Лondonȣ atîtȣ de мȣлte шi atîtȣ de елеганте kafeneле ka în Паrisȣ. Este intереsantȣ d'a аȣzi че ziче Macauley челȣ dintiiȣ istoрikȣ Англеzȣ, asȣпра întроdȣчереї kafeлеї în Лondonȣ.

Ȣнȣ негȣцъtорȣ, ziче елȣ, венindȣ din Орientȣ, а adȣsȣ кȣ sine în Лondonȣ обiчеiȣлȣ d'a веа kafea ш'a deskisȣ акоlo о kafenea. Ачestȣ обiчеiȣ а добîndiтȣ în skȣрtȣ timпȣ fавоарea пȣблiкъ, însъ нȣ нȣмаї бъȣтȣра kafeлеї în sine, чi шi komoditatea d'a пȣtea петрече seaра кȣ пȣцiнъ келтȣiалъ întр'о sочietate плъкȣtъ întр'ȣнȣ локȣ пȣблiкȣ; toate ачestea аȣ fъкȣtȣ, къ kafeneлеle ераȣ atȣнчї пrea вizitate în Лondonȣ. Fie-каре омȣ din toate трепtеле sочiале мерцеа în toate zileле ла kafeneаоа лȣї ȣnde se întîлnea кȣ аїsъї шi ȣnde afла noȣtъцї, каре îлȣ intереsaȣ de мȣлte орї пrea мȣлtȣ. Însъ întрепренорiї de kafeneле, spре а траце ла staбiлiментеле лорȣ мȣлtъ лȣме, а întokmiтȣ акоlo трiбȣне ȣnde ораторiї ангажацї întр'adinsȣ, цiнeaȣ diskȣрsȣрї пȣбличе desпре diferite обiekte пентрȣ каре попȣлȣлȣ Англеzȣ se intереsa пrea мȣлtȣ. În ачestȣ timпȣ în каре пȣterea пресеї периodiче н'a esistatȣ înkъ, ачеstї ораторї жȣкаȣ în kafeneле ролȣлȣ челȣ importantȣ каре жокȣ akȣmȣ жȣрnaleле în kafeneлеle Еȣропеї. Кȣрtea регалъ нȣ вȣзȣ ачеаsta кȣ okї fаворабiлї, ministeрȣлȣ Derby а înчеркаtȣ шi а înkisȣ kafeneлеle din Лondonȣ, însъ toцї oamenii de dиверse партide полiтiче аȣ fostȣ nemȣлцȣмiцї de ачеste мъsȣрї, шi апътареа de nemȣлцȣмiре ера аша de комȣнъ шi de енерцiкъ, în kîtȣ гȣвернȣлȣ а чеdatȣ ш'a пермisȣ de s'a deskisȣ kafeneлеle din нȣоȣ. Ачеаstъ inflȣенцъ маре а kafeneлелорȣ în вiаца Англеziлорȣ а ръмasȣ шi пînъ akȣmȣ о fаптъ ремаркабiлъ. Орї че streinȣ kîndȣ: kъȣta пе чine-ва în Лondonȣ, нȣ întreба în че strадъ е kasa лȣї? шi în че kafenea поате sъ'лȣ гъseаskъ чine-ва? Къчї нȣмаї în Лondonȣ s'a konservатȣ обiчеiȣлȣ ka oamenii d'o stаре sочiaлъ еkвалъ, saȣ d'o meserie еkвалъ, saȣ шi kiарȣ oamenii каре se бȣкȣрȣ d'ачееашї опiniȣне în полiтiкъ saȣ în релiцiе, sъ меаргъ toцї ла о ачееашї kafenea, пе kîndȣ ȣнȣ streinȣ нȣ е priimitȣ акоlo. Лiтераціï мергȣ în kafeneаоа de лiтераці, акоlo ȣнiї чiteskȣ kiарȣ kîte о datъ înaintea ȣнȣї пȣблiкȣ алеsȣ, ȣврацеле лорȣ нȣоï; kiарȣ челебрȣлȣ Dryden а чiтiтȣ мȣлte din вestiteле sале опере în kafenea, înaintea ȣнȣї черкȣ komпȣsȣ de корifeiï лiтератȣреї Англеze. Dар ачestȣ fenomenȣ s'a въzȣтȣ шi în Франчiа шi Цермaniа. Voltaire шi Fontenelle de мȣлte орї s'аȣ întîлniтȣ în „Café Procope“ шi аȣ форматȣ împрежȣрȣлȣ лорȣ ȣнȣ черкȣ de askȣлtъtорї шi de admiратoрï. Dар шi челебрȣлȣ filosofȣ Лaiбniц а мерsȣ în toate zileле ла Лinska (ȣnde а тръiтȣ) нȣмаї întр'о kafenea spре а авеа акоlo konверsaцiȣнї filosofiче кȣ ачеï каре ераȣ demнї d'a askȣлta п'ачеstȣ цeniȣ nemȣрiтoрȣ.

Аша dар în Орientȣ шi'н Окчidentȣ, кȣ dрептȣ кȣвîнтȣ kafeneлеle s'аȣ нȣмiтȣ „Skoaлеле Sapienцеї шi але fортъріï карактерȣлȣї sочiaлȣ.“ Еатъ ȣнȣ miракȣл! niште воаве верzї dintр'ȣнȣ арбор din Арабia ераȣ destinate а skimба faцa sочiaлъ а ȣmanitъцiï! О плантъ streinъ а fъкȣtȣ ла miлioane de oamenï о револȣцiȣне маре în felȣлȣ traiȣлȣï лорȣ din toate zileле, каре niчї ȣнȣ потентатȣ în лȣме н'арȣ fi пȣтȣtȣ а о ȣрма. Оаре нȣ merita ачеаstъ плантъ шi efekteле еї fiziче asȣпра корпȣлȣї nostrȣ sъ fie stȣdiaтъ кȣ atenцiȣне? Ачеаsta ва fi sȣбiektȣлȣ артikолȣлȣї алȣ doiлеa.

KIMIA ШI ВIЕАЦА.

Артikолȣлȣ IV.

Ла diferiteле naцiȣнї каре тръеskȣ în diferite kлime, гъsimȣ inflȣенца kлimeї asȣпра felȣлȣї нȣтріреї лорȣ foарте importantъ. Iталiaнȣлȣ, Isпaniолȣлȣ, Орientaлȣлȣ din Тȣрчiа

ші Asia mikъ мъnînkȣ foapte пȣџinȣ, ші пȣ zioa, чі seapa дȣпъ sfinџitȣлȣ soapeлȣĭ, пе kîndȣ Џерmaniĭ, Рȣшiĭ skandinaвĭ ші Англезiĭ maĭ kȣ seamъ мъnînkȣ мȣлtȣ ші nішte лȣkрърĭ foapte sȣвstanџiaлe, прекȣmȣ kapne ші гръсime, веаȣ ші въȣtȣрĭ spiptȣoase, kape пentpȣ kлima лорȣ este o пеапъpatъ tpeвȣinџъ. În Англiа fie-kape mateлotȣ din mapina pегaлъ пpiimeште în toate ziлeле ȣnȣ пахарȣ kȣ pomȣ; aлtmintpeлеа kлima лорȣ чеа peче ші вpȣmoasъ л'арȣ konsoma kȣpîndȣ, dap dakъ fлota плеакъ ла India, mateлоџiĭ пȣ пȣmaĭ kъ пȣ maĭ пpiimeskȣ pomȣ, dap ші порџiȣnea mînkърiĭ este pедȣсъ, къчĭ dakъ арȣ ȣpma kȣ aчeste mînkърĭ sȣвstanџiaлe ші kȣ aчeste въȣtȣрĭ spiptȣoase întp'o џаръ аша de kaлdъ ka India, kȣpîndȣ oameniĭ s'арȣ fi пръпъditȣ мȣpindȣ de infлamaџiȣnea fikatȣлȣĭ ші челе-л-алte. Asta este пегрешitȣ ші kaȣza de че ȣniĭ din fȣndatopiĭ pелiџiiлорȣ пȣоĭ în Opientȣ, ȣnde în џeнepe kлima e foapte kaлdъ, a oпpitȣ въȣtȣpa лȣkpȣpiлорȣ spiptȣoase.

Eatъ kȣmȣ în istopia oameniлорȣ чipkȣmstanџeлe fiziче ші mopaлe kape aȣ infлȣatȣ asȣпpa desвoлtъpeĭ лорȣ, sîntȣ легаte ȣneлe kȣ aлteлe foapte intimȣ. Oameniĭ de ла nopdȣ, kape aȣ tpeвȣinџъ de мȣлte пȣtpimînte sȣвstanџiaлe, de вestminte вȣne ші de лоkȣinџe soлide spпe a пȣtea pesista în kontpa infлȣenџeлорȣ въtъmъtoape ші konsȣmatoape aлe kлimeĭ лорȣ челеĭ pirȣpoase, aȣ fostȣ siлiџi a'ші desвoлta fakȣлtъџiлe лорȣ spipitȣaлe spпe a'ші пpokȣpa toate aчeste mizлoaче пeчesapiĭ. Astȣ-feлȣ naџiȣniлe nopdiче s'aȣ fъkȣtȣ agpikȣлtopĭ kape sîntȣ în stape a se imвoгъџi ш'а 'ші пpokȣpa miжлоаче de esistenџъ întp'aчeastъ kлimъ peвeлъ. Aчeste mapĭ siлinџe aȣ fostȣ kaȣza sȣпеpiopitъџiĭ лорȣ fiпaлe. Din kontpa oameniĭ de ла sȣdȣ aȣ foapte пȣџine tpeвȣinџe de пȣtpimente, de вestminte ші de kлъdipĭ soлide în kontpa kлimeĭ лорȣ челеĭ kaлde. Natȣpa чеа вогаtъ akoлo, sinгȣpъ ле пpokȣpъ toate nечesitъџiлe вieџeĭ, de aчеea omȣлȣ de ла sȣdȣ nefiindȣ siлitȣ a inвenta чевa, n'a fъkȣtȣ nimikȣ, къчĭ ȣnde лipseште kaȣza, лipseште ші efektȣлȣ. Eлȣ a pъmasȣ foapte îndъpъt în пpiвinџa чiвiлisaџiȣneĭ Lazaroniĭ din Neaпoлe, пpekȣmȣ zikȣ ȣniĭ, sîntȣ fepiчiџĭ, fiindȣ kъ în totȣ anȣлȣ n'aȣ tpeвȣinџъ de kase, чеpȣлȣ лimпede e пentpȣ dînшiĭ în totȣ anȣлȣ akoпepiшȣлȣ чеlȣ maĭ fpȣmosȣ; asemenea n'aȣ tpeвȣinџъ de вestminte soлide, къчĭ пpin вestminteлe лорȣ pȣпte пъпъtpȣnde ȣnȣ aepȣ peче ka în kлimeлe nopdiче; asemenea n'aȣ tpeвȣinџъ niчĭ d'ȣnȣ diпeȣ koпiosȣ, къчĭ stomakȣлȣ лорȣ n'ape пoftъ de mînkape ka aчeлa aлȣ Англезȣлȣĭ, de aчеea Лazapоniĭ петpekȣ toatъ вiaџa лорȣ întp'o „dulce farniente." Dap ȣitaџi-въ în че degpadaџiȣne ші mizepie mape a adȣsȣ aчeastъ „farniente" maĭ пе toate soчietъџiлe че лоkȣeskȣ în aчeste џъpĭ fepiчite aлe Natȣpeĭ. — Nȣ! De kîndȣ Atotпȣtepnikȣлȣ a zisȣ omȣлȣĭ: „kȣ sȣdoapea fpȣnџiĭ tale веĭ mînka пîine," de atȣnчĭ мȣnka ші sȣdoapea s'aȣ fъkȣtȣ вotezȣлȣ mopaлȣ aлȣ omȣлȣĭ soчiaлȣ, мȣnka a девenitȣ пеidestaлȣлȣ мъpimeĭ saлe indiвidȣaлe ші naџionaлe.

Пînъ akȣmȣ amȣ аpъtatȣ în че modȣ aлimenteлe девinȣ soлȣвiлe în kopпȣлȣ animaлȣ, ші intpȣ în чipkȣлaџiȣnea sînџeлȣĭ съȣ ka съ девie ші eлe sînџe.

Пînъ akȣmȣ, toate aчeste пpoчedȣpĭ epaȣ simпле kimiче: din skpoвeaлъ s'a fъkȣtȣ zахарȣ пpintp'o лȣkpape kimikъ; asemenea ші aлвȣmenȣлȣ s'a disoлвatȣ în stomakȣ пpintp'o лȣkpape kimikъ, ші гръсimea s'a fъkȣtȣ съпȣnȣ în intestineлe noastpe totȣ дȣпъ ȣnȣ modȣ kimikȣ. Пînъ akȣmȣ, ka съ zikȣ înkъ o datъ, kopпȣлȣ nostpȣ seamъnъ k'ȣnȣ лaвopatopiȣ kimikȣ. Dap toate aчestea nȣ sîntȣ de ажȣnsȣ a ne esплika toate fenomeneлe вieџeĭ: къчĭ, dakъ kimia ne esплikъ kȣmȣ din пîine saȣ kapne съ faче sînџe, totȣ nȣ ne esплikъ kȣmȣ din sînџe se faче kpeepĭ saȣ плъmînĭ, ші toate чеlе-л-алte opгane aлe kopпȣлȣĭ? Aчestȣ aktȣ finaлȣ aлȣ nȣtpipeĭ kopпȣлȣĭ animaлȣ este ȣnȣ aktȣ kȣpatȣ вitaлȣ; kimia nȣ жoakъ aчi niчĭ ȣnȣ poлȣ. Aiчĭ înчeпe misтepiȣлȣ вieџeĭ. Aiчĭ fiziоловia neгȣsindȣ niчĭ

în fizikъ, ninî în kimie ȣnȣ fenomenȣ anaлoгȣ, a fostȣ siлitъ a вoteza aчestȣ прочесȣ прintp'ȣnȣ kȣвîntȣ noȣ, шi 'i-a zisȣ: *asimiлaцiȣne.*

Asimiлaцiȣne вa sъ zikъ faчerea ȣnȣi лȣkpȣ anaлoгȣ kȣ aлtȣлȣ. Kîndȣ s. e. sъnцeлe treчe прin fikatȣ, atȣnчî fikatȣлȣ skoate din sînцe пaptiчeлe (moлekȣлe) нȣtpitiвe пe seama лȣî шi faчe dintp'înseлe пъpцi нȣoî de fikatȣ kape se пȣнȣ în лokȣлȣ чeлорȣ ȣzate прin лȣkpapea вieцeî. Asemenea шi sînцeлe tpekîndȣ прin kpeepî, aчestȣ opгaнȣ skoate dintp'însȣ пaptiчeлe нȣtpitiвe пe seama лȣî шi faчe dintp'înseлe пъpцi нȣoî de kpeepî kape se пȣнȣ în лokȣлȣ чeлорȣ konsȣmate прin лȣkpapea вieцeî, шi aшa se ȣpmeazъ лa toate opгaнeлe kорпȣлȣî. Adikъ fie-kape opгaнȣ ape în sine o пȣtepe mistepioasъ, kape faчe kъ eлȣ sinгȣpȣ îшi însȣшeшte niшte matepiî deoseвite din masa sînцeлȣî, лe atpaцe kъtpe sine шi fopmeazъ dintp'înseлe пъpцi нȣoî kape îî seamънъ. Aшa dap din kapнea de вoȣ чe o mънînkȣ akȣmȣ, o пapte intpъ în fikatȣ шi продȣчe вiлȣлȣ, o aлtъ пapte intpъ în masa плъmîniлорȣ шi ръsȣflъ aepȣ, пe kîndȣ o aлtъ пapte dintp'însa вa fopma mîine o пapte din kpeepiî meî, adikъ вa продȣчe ideî paцionaвiлe шi admipaвiлe! чe mistepȣ! dintp'o пîine moaptъ, dintp'o oka de kapнe s'a фъkȣtȣ o matepie вie шi înцeлeaптъ kape продȣчe гîndipea ш'o вoinцъ лiвepъ! Ȣnde e ȣnȣ mipakȣлȣ maî mape de kîtȣ aчesta? Kiapȣ kpeaцiȣnea пpimitiвъ a fiinцeлорȣ вiî, нȣ e ȣnȣ mipakȣлȣ maî mape de kîtȣ aчesta kape se peпeteazъ în toate ziлeлe прin aktȣлȣ нȣtpipeî animaлeлорȣ.

Dap este o чipkȣmstanцъ foapte pemapkaвiлъ, kъ maî лa toцi пoпȣлiî, akteлe чeлe maî soлemneлe aлe peлiцiȣneî лорȣ epaȣ însoцite de mînkape saȣ въȣtȣpъ. În пaganismȣ нȣ s'a ȣpmatȣ nічî ȣnȣ sepвiчiȣ diвinȣ фъpъ masъ komȣнъ, ȣnde toцi kpedinчioшiî лȣaȣ пapte; în kȣлtȣлȣ лȣî Ieoвa лa Ispaeлteniî antічî, пaxapȣлȣ вenedikцiȣneî жȣka ȣnȣ poлȣ mape; asemenea шi în Kpistianismȣ. Este întp'adeвъpȣ o idee foapte adînkъ întpe aчeastъ asoцiepe a kȣлtȣлȣî diвinȣ kȣ aktȣлȣ нȣtpiцiȣniî kорпȣлȣî; kъчî, пpekȣmȣ amȣ zisȣ maî sȣsȣ, прin нȣtpiцiȣne, o matepie moaptъ deвine înzestpatъ de вiaцъ. Aчestȣ aktȣ este atîtȣ de admipaвiлȣ шi de sȣвлimȣ, în kîtȣ kȣ dpeptȣ kȣвîntȣ пȣtemȣ sъ'лȣ нȣmimȣ o kpeaцiȣne diвinъ, de шi este o kpeaцiȣne de toate ziлeлe шi neînчetatъ, de aчeea пoпȣлiî antічî kȣ simцȣлȣ лорȣ adînkȣ în лȣkpъpiлe peлiцioase, aȣ întokmitȣ ka fie-kape sepвiчiȣ konsakpatȣ Kpeatорȣлȣî лȣmeî, sъ fie însoцitȣ шi d'ȣnȣ aktȣ de нȣtpiцiȣne (mînkape шi въȣtȣpъ), пap' kъ пpintp'aчeasta вoiaȣ sъ apate, kъ kpedinцa kpeaцiȣneî лȣmeî îшi гъseшte apгȣmentȣлȣ eî în нȣtpiцiȣnea kорпȣлȣî nostpȣ din toate ziлeлe, пap' kъ aȣ вpȣtȣ sъ zikъ пpintp'aчeasta: eatъ глоpia Kpeatорȣлȣî лȣmeî пe kape adopъmȣ, kъ se manifestъ шi пpintp'aчeste вȣkate de пîinea kape o mînkъm шi пpintp'aчestȣ пaxapȣ de вinȣ kape îлȣ вemȣ, kъчî шi aчestea sîntȣ niшte akte admipaвiлe aлe ȣneî kpeaцiȣnî mistepioase nekompпpeensiвiлe! Чe idee adînkъ, fiлosofikъ!

Bestitȣлȣ Jean Paul, ziчe întp'ȣnȣ лokȣ: dakъ omȣлȣ apȣ вpea sъ se rîndeaskъ вine лa fenomenȣлȣ нȣtpipeî kорпȣлȣî sъȣ, o sъ fie фpaпatȣ de niшte чipkȣmstanцe kȣ totȣлȣ kȣpioase. S. e. ȣnȣ omȣ вpîndȣ sъ se înkonжoape de toate matepiiлe нȣtpitiвe tpeвȣinчioase пentpȣ kорпȣлȣ sъȣ în kȣpsȣ d'ȣnȣ anȣ, tpeвȣe sъ гpъmъdeaskъ лa ȣnȣ лokȣ чeлȣ пȣцinȣ doî saчî de фъinъ fie-kape d'o sȣtъ oka, ȣnȣ вoȣ kape sъ kîntъpeaskъ чeлȣ пȣцinȣ 100 oka, afapъ d'aчestea ш'o гpъmadъ de лeгȣme шi ч. л. t. Toatъ aчeastъ masъ konsidepaвiлъ de matepiî нȣtpitiвe вopȣ fi konsȣmate de aчestȣ omȣ în kȣpsȣлȣ ȣnȣi anȣ, adikъ toate вopȣ tpeчe пpin kорпȣлȣ лȣî în timпȣлȣ aчesta, пe kîndȣ matepia kape kompȣne în minȣtȣлȣ aчesta kорпȣлȣ лȣî, пeste ȣnȣ anȣ нȣ se вa maî afлa întp'însȣлȣ, вa sȣвpa шi se вa pisipi în toate пъpцiлe. Aшa dap fie-kape omȣ пoate sъ'шi fakъ oвsepвaцiȣnea ȣpmъtoape: Eȣ kîntъpeskȣ akȣmȣ 60 de oka, пeste ȣnȣ anȣ вoiȣ kîntъpi totȣ 60 de oka aпpoape, dap în intepвaлȣлȣ aчesta s'a пpeфipatȣ пpin kорпȣлȣ meȣ 200 oka фъinъ, 100 oka kapнe шi o mȣлцime de zapzaвatȣpî, de пoame, de aпъ, de вinȣ шi чeлe-

л-aлte: пrin ȣрmaрe koрпȣлȣ̆ meȣ̆ kaрe îлȣ̆
въdȣ̆ шi'лȣ̆ simtȣ̆ akȣmȣ̆, пeste ȣnȣ̆ anȣ̆ saȣ̆
doĭ ȣnde вa fi, Dȣmnezeȣлe! kъчĭ o пaрte
вa sвȣрa în aeрȣ̆ în foрmъ de гazȣ̆ (aчidȣ̆
kaрвonikȣ̆) saȣ̆ în foрmъ de aвȣрĭ de aпъ, пe
kîndȣ̆ o aлtъ пaрte se вa гъsi în лokȣрĭ în-
kъ maĭ пȣџinȣ̆ пoetiчe шi niчĭ de kȣmȣ̆ kon-
вenaвiлe ka sъ лe пomeneaskъ aiчĭ. Пrin ȣр-
maрe пeste ȣnȣ̆ anȣ̆ saȣ̆ doĭ вoiȣ̆ fi ȣnȣ̆ aлtȣ̆
omȣ̆ kȣ totȣлȣ̆ skimвatȣ̆, kъчĭ din mine kȣm
sîntȣ̆ akȣmȣ̆, nȣ вa ръmînea atȣnчĭ nimikȣ̆,
шi saчiĭ de fъinъ, вoȣлȣ̆, гъineлe шi zaрza-
вatȣрiлe kaрe лe въdȣ̆ akȣmȣ̆ înaintea mea,
astea вoрȣ̆ deвeni atȣnчĭ пeрsoana mea! Вa
sъ zikъ dakъ amȣ̆ o imaџinaџiȣne вie, пoчiȣ̆
sъ zikȣ̆: вoĭ saчiлoрȣ̆ de fъinъ, tȣ вoȣлe шi
вoĭ гъineлoрȣ̆ шi kȣрkaniлoрȣ̆ kaрe вeџĭ fi
mînkate de mine în anȣлȣ̆ вiitoрȣ̆, вoĭ вeџĭ
înfъџiшa пe Ioan (пeрsoana mea) kъtрe toџĭ
amiчiĭ sъĭ, kъtрe toatъ лȣmea; kîndȣ̆ amiчiĭ
îлȣ̆ вoрȣ̆ sърȣta, въ вa sърȣta пe вoĭ, kîndȣ̆
soџietatea îĭ вa da oпoрĭ шi distinkџiȣnĭ, лe
вa da вoъ, kъчĭ вoĭ въ вeџĭ skimвa în Ioan;
kîndȣ̆ Ioan вa medita, вoĭ kȣрkaniлoрȣ̆ deвe-
niџĭ kрeeрĭ, вeџĭ пrodȣчe ideiлe чeлe adînчĭ,
iaр kîndȣ̆ Ioan вa simџi simџiрĭ deлikate, tȣ
sakȣлe de fъinъ kaрe вeĭ deвeni inima лȣĭ,
вeĭ simџi aчeste simџiрĭ noвiлe шi пoetiчe,
шi Ioan ъsta de akȣmȣ̆ вa deвeni atȣnчĭ ne-
въzȣtȣ̆. Daр amiчiĭ лȣĭ шi toatъ лȣmea kȣm
nȣ вa simџi aчeastъ skamatoрie kъ Ioan, a-
mikȣлȣ̆ лoрȣ̆ de akȣmȣ̆, s'a fъkȣtȣ̆ neвъ-
zȣtȣ̆, шi лokȣлȣ̆ лȣĭ s'a ȣzȣрпatȣ̆ ȣnȣ̆ вoȣ̆, гъ-
inĭ, kȣрkanĭ, saчĭ de fъinъ шi вȣtoiaшe de
вinȣ̆? Noĭ ръsпȣndemȣ̆, nimenea n'a simџitȣ̆
aчeastъ skamatoрie, fiindȣ̆ kъ nȣ s'a fъkȣtȣ̆
îndatъ, чi înчetȣ̆, înчetȣ̆, în kîtȣ̆ aчeastъ skim-
вaрe гradȣaлъ a skъпatȣ̆ din oвseрвaџiȣnea
чeлoрȣ̆-л-aлџĭ. Istoрia Eлeniлoрȣ̆ antiчĭ ne dъ
ȣnȣ̆ esemплȣ fрaпantȣ̆ d'o asemenea skamato-
рie гradȣaлъ шi nesimџitъ. Eрa o лeџe лa
Atenienzĭ ka în toџĭ aniĭ treвȣia sъ adȣkъ da-
рȣрĭ ȣneĭ diвinitъџĭ în insȣлa Delos, însъ nȣ-
maĭ пe o koрaвie хotърîtъ шi nȣ пe aлta.
Чe aȣ̆ fъkȣtȣ̆ eĭ ka astъ koрaвie de лa De-
los ka sъ nȣ se stрiчe niчĭ o datъ? Kîndȣ̆
aȣ̆ въzȣtȣ̆ kъ o skîndȣръ s'a stрikatȣ̆, aȣ̆ sko-
s'o шi a пȣsȣ̆ aлta nȣoъ în лokȣ'ĭ; пeste ȣnȣ̆
anȣ̆ aȣ̆ рeпetatȣ̆ aчeastъ oпeрaџiȣne, шi aшa
aȣ̆ ȣрmatȣ̆ totȣ̆ meрeȣ̆ skoџîndȣ̆ skîndȣрiлe
вekĭ шi пȣindȣ̆ nȣoĭ în лokȣлȣ̆ лoрȣ̆, шi astȣ̆-
feлȣ̆ koрaвia de лa Delos a ръmasȣ̆ вȣnъ шi
a esistatȣ̆ miĭ de anĭ. Daр dȣпъ miĭ de anĭ
a ръmasȣ̆ în koрaвia aчeasta вр'o skîndȣръ
din чeлe dintîiȣ̆? Niчĭ ȣna! kъчĭ toate s'aȣ̆
skosȣ̆ de лa dînsa în kȣрsȣлȣ̆ sekoлeлoрȣ̆, шi
fiindȣ̆ kъ nȣ s'aȣ̆ skosȣ̆ toate o datъ, чi ȣna
dȣпъ aлta, de aчeea koрaвia de лa Delos a ръ-
masȣ̆ nemȣрitoaрe, шi identitatea fiinџeĭ saлe
nȣ s'a întрeрȣntȣ̆. Fie-kaрe omȣ̆ este o ase-
menea koрaвie ka чea de лa Delos. Daр nȣ
nȣmaĭ omȣлȣ̆, чi oрĭ чe fiinџъ însȣfлeџitъ
шi oрĭ чe вeџetaлȣ̆ kaрe esistъ шi kрeшte
пrin nȣtрiџiȣne, seamъnъ aчesteĭ koръвiĭ de
лa Delos. Adikъ пrin fenomenȣлȣ̆ nȣtрiџiȣneĭ,
koрпȣлȣ̆ лoрȣ̆ se рe'noeшte пe totȣ̆ minȣtȣлȣ̆,
o пaрte вeke se dȣчe шi aлta nȣoъ se пȣne
în лokȣ'ĭ, шi kȣ toate aчestea, identitatea fi-
inџeĭ лoрȣ̆ indiвidȣaлe nȣ sȣfeръ nimikȣ̆ лa
aчeste skimвърĭ neîntрeрȣnte, шi fiindȣ̆ kъ
sîntȣ̆ neîntрeрȣnte шi гradȣaлe, de aчeea sîntȣ̆
inвiziвiлe.

Ȣnȣ̆ fisioлoгȣ̆ Џeрmanȣ̆ s'a însȣрatȣ̆ шi
s'a întîmплatȣ̆ sъ ia o neвastъ foaрte рea; în-
tр'o zi se плînџea eлȣ̆ лa ȣnȣ̆ amikȣ̆ de a-
чeastъ soaрtъ рea; aчesta ръsпȣnde: вoĭ fi-
sioлoџistiлoрȣ̆ ziчeџĭ kъ în kȣрsȣ̆ de шaпte
anĭ omȣлȣ̆ se skimвъ kȣ totȣлȣ̆. Aшa daр
konsoлъ-te шi tȣ amiчe, рaвdъ шaпte anĭ, a-
tȣnчĭ вeĭ aвea o aлtъ neвastъ. Aшa este, ръ-
sпȣnde fisioлoгȣлȣ̆ întрistatȣ̆, daр чe foлosȣ̆?
aчea neвastъ nȣoъ dȣпъ шaпte anĭ, nȣ вa fi
maĭ вȣnъ de kîtȣ̆ aчeasta de akȣmȣ̆, fiindȣ̆
kъ aчea neвastъ nȣoъ вa moшteni toatъ ръȣ-
tatea aчesteĭ de akȣmȣ̆.

Sîрmanȣлȣ̆ fisioлoгȣ̆ a aвȣtȣ̆ dрeпtate,
kъчĭ identitatea fiinџeĭ indiвidȣaлe nȣ se skimвъ.

Пînъ лa oaрe-kaрe гradȣ̆, aлimenteлe
kaрe omȣлȣ̆ лe mънînkъ, пoate sъ infлȣeze asȣ-
прa skimвърiĭ kaрakteрȣлȣ̆ шi kiaрȣ̆ a inte-
лiџenџeĭ saлe. S. e. пoпȣлiĭ kaрe mънînkȣ̆
kaрne, aȣ̆ în џeneрaлȣ̆ o fiрe maĭ iȣte de
kîtȣ̆ aчeia kaрe mънînkȣ̆ вeџetaлe. Oameniĭ
kaрe aȣ̆ oвiчeiȣ̆ a вea mȣлte въȣtȣрĭ sпiр-

tȣoase, înцелепчiȣnea лорȣ se слъбеште преа мȣлtȣ шi devinȣ în sfipшitȣ stȣпizĭ, прекȣм zічe проверbȣлȣ: „креерiĭ лорȣ s'aȣ înekatȣ în pakiȣ.“ Însъ toate ачесte infлȣinцe нȣ atinгȣ нiчĭ o datъ identitatea fiinцеĭ indibidȣале kape ръмîne statopnikъ în miжлoкȣлȣ ачестopȣ skimbъpĭ че se fakȣ în toate zілеле îmпpeжȣpȣлȣ eĭ.

Tokmaĭ ачеastъ statopniчie шi ачеastъ identitate a fiinцеĭ indibidȣале este чipkȣmstanцa чea maĭ admipabiлъ în esistenцa fiinцелорȣ opraniче. Ачеasta не apatъ sȣпepiopitatea ideeĭ asȣпpa matepieĭ. Matepia se skimbъ în totȣ minȣtȣлȣ, не kîndȣ ideea нiчĭ o datъ. Dakъ kopпȣлȣ meȣ în opĭ че minȣtȣ devine aлtȣлȣ, kape este нȣtepea ачеea че'шĭ însȣшеште naptiчелеле нȣoĭ че intpъ în kopпȣ шi ле asimiлeazъ? чine faче ачеasta? Nȣ kopпȣлȣ tpekъtopȣ, чi inima saȣ sȣfлetȣлȣ statopnikȣ шi neskimbatȣ. Eatъ нeмȣpipea sȣfлetȣлȣĭ пpobatъ шi în biaцa ачеasta! Ideea fiinцеĭ меле este kondȣktopȣлȣ nesenapabiлȣ de mine în totȣ kȣpsȣлȣ esistinцеĭ меле tepestpe. Din koniлъpia чea maĭ fpaцеtъ пînъ ла mopmîntȣ, sȣfлetȣлȣ meȣ пepsonaлȣ, saȣ пepsoana mea mopaлъ ръмîne totȣ ачеea. Ea îшĭ însȣшеште toate matepiiле konbenabiле din kape ea noate sъ'шĭ kлъdeaskъ kopпȣлȣ шi fopmeazъ dintp'însеле toate opranелe ачестȣĭ kopпȣ, kape este instpȣmentȣлȣ eĭ neчesapiȣ, spe a manifesta biaцa eĭ sȣfлeteaskъ; ле dъpîmъ neste kîtȣ-ba timпȣ шi ле konstpȣiazъ din noȣ din aлte matepiĭ, dap totȣ dȣпъ ачеstȣ tinȣ saȣ ideaлȣ xotъpîtȣ. Sȣfлetȣлȣ meȣ din saчiĭ de fъinъ faче kpeepĭ, dap totȣ d'aȣna kpeepiĭ de omȣ, kpeepiĭ meĭ indibidȣaлĭ kȣ toate kȣaлitъцiле intелektȣале лiиite de sȣfлetȣлȣ meȣ. Kîndȣ amȣ mînkatȣ kpeepĭ de biцелȣ, sȣfлetȣлȣ meȣ 'i-a skimbatȣ în kpeepĭ de omȣ, нȣ kȣm ш'a înkinȣitȣ ачелȣ Цepmanȣ kape a benitȣ întp'o пpimъbapъ aiчĭ în цapъ шi dîndȣ'ĭ în toate zілеле sъ мънînче kъпъцînĭ de mieĭ, eлȣ a stpiratȣ kȣ spaĭmъ: „mi se пape kъ kaпȣлȣ meȣ a debenitȣ o kъпъцînъ de mieлȣ.“

Oape н'avemȣ dpentate ka sъ zічemȣ kъ fie-kape fiinцъ opranikъ este o fiinцъ kpeatoape? къчĭ ea sinгȣpъ îшĭ kpeeazъ kopпȣлȣ eĭ. Noĭ oameniĭ, maĭ kȣ seamъ, sîntemȣ kpeatopiĭ nostpi. Sȣfлetȣлȣ nostpȣ, o pazъ dibinъ, eшitъ din лȣmina kpeatoape a Atotȣ-нȣtepnikȣлȣĭ, пpodȣче în opĭ че minȣtȣ onepa чea maĭ admipabiлъ че esistъ în Ȣnibepsȣ; adikъ ȣnȣ kopпȣ ȣmanȣ în toatъ пepfekцiȣnea sa!

Eatъ pezȣлtateле че aȣ пpodȣsȣ ȣнеле obsepbaцiȣnĭ despe kimie шi biaцъ; лektopȣл noate akȣmȣ sъ'шĭ imaцine че fpȣмȣseцĭ mapĭ tpebȣe sъ stpълȣчeaskъ în нъȣntpȣлȣ temплȣлȣĭ шtiinцеĭ, dakъ stîndȣ нȣmaĭ не npaгȣлȣ ȣшеĭ, amȣ aflatȣ atîtea лȣkpȣpĭ instpȣktibe шi fpȣmoase!

KOMȢNIKAЦIȢNĬ ШTIINЦIFIЧE MIЧĬ.

Плoaea de нȣчioasъ. Гazetеле aȣ nomenitȣ de ȣnъzĭ kъ în departamentȣлȣ Garona sȣпepioapъ, a kъzȣtȣ o плoae de нȣчioasъ, spe spaĭma tȣtȣлopȣ; însъ ȣnȣ asemenea fenomene meteopoлoцikȣ, н'ape în sine нiчĭ o kaȣzъ de spaĭmъ kîndȣ se întîmплъ, fiindȣ ȣnȣ fenomenȣ foapte natȣpaлȣ, къчĭ пpobine din поленȣлȣ гaлbенȣ aлȣ ȣnopȣ flopĭ не kape bîntȣлȣ îлȣ pidikъ шi'лȣ tpanspoaptъ sȣsȣ în aepȣ, гpъмъdindȣ akoлo kъtimĭ mapĭ de ачеastъ пȣлbepe гaлbенъ, anoĭ kîndȣ плoъ, kadȣ împpeȣnъ kȣ nikъtȣpiле de плoae не пъмîntȣ шi пpodȣче o плoae гaлbенъ ka de нȣчioasъ. Ла o плoae de нȣчioasъ че a kъzȣtȣ înainte kȣ kiцi-ba anĭ în Konenxara, aȣ чepчetatȣ шi aȣ гъsitȣ kъ e пpodȣsъ din поленȣлȣ гaлbенȣ пpobenitȣ dintp'ȣnȣ feлȣ de moлiftȣ нȣmitȣ Pinus Sylvestris. Aлtъ-datъ o kopabie mepгîndȣ не oчeanȣ шi aflîndȣse sȣte de miле цеorpafiче depъptatъ de kontinentȣ, îndatъ s'a bъzȣtȣ atinsъ d'o плoae гaлbенъ ka de нȣчioasъ, osmeniĭ kopъbieĭ s'aȣ spepiatȣ, dap kъпitanȣлȣ a чepчetatȣ bine ш'a гъsitȣ kъ nikъtȣpiле de плoae epaȣ bъпsite гaлbene din kaȣza ȣnopȣ глobĭ miчĭ гaлbенĭ пpobeniцĭ dintp'o плoae нȣmitъ Scolopendra phosphorea.

Tiпorpafia naцionaлъ a лȣĭ Ioseф Pomanob шi Komп.